Радіо Свобода

View the original article

ВИБІР РЕДАКЦІЇ: СВІТ

«Зоряні війни». Інцидент із російським супутником на орбіті і передача даних Україні

Майк Екел

19 жовтня 2026, 21:11

Космодром «Плесецьк», розташований на крайній півночі Росії, є важливим майданчиком для запуску російських військових супутників

Невдовзі після півночі 18 жовтня на висоті приблизно 1000 кілометрів над поверхнею Землі російський військовий супутник «Космос-2612» зробив щось дуже незвичне.

Він наблизився до іншого супутника – зареєстрованого в США, що експлуатується фінською компанією та надає розвідувальні дані, зокрема, Україні.

Наскільки близько?

За різними оцінками, 200 метрів. Можливо, менше.

> **Це провокація. Але я вважаю, що це типовий приклад того, чим Росія займається постійно**
>
> Дуглас Ловерро

Цей інцидент привернув до себе увагу – як аматорів-спостерігачів за супутниками, так і комерційних компаній, не кажучи вже про західні розвідувальні служби – так сильно, як не привертав уже давно.

Це також найновіший крок у серії дій, що ескалують напруженість, за участю не лише Росії, а й США, Китаю та інших держав із розвиненими космічними технологіями й супутниковим потенціалом, що підсилює побоювання щодо гонки озброєнь у космосі.

Або ще гірше: космічної війни.

«Новим є те, що, на мою думку, раніше ще ніколи не траплялося випадків, коли зближення двох супутників відбувалося без узгодження», – зазначила **Вікторія Семсон**, космічний аналітик вашингтонського аналітичного центру Secure World Foundation.

«Росія може здійснювати таке наближення, щоб перешкоджати» передачі сигналу фінського супутника, «заглушити його, прослуховувати те, що він приймає, загрожувати йому або, можливо, навіть завдати йому фізичної шкоди», – сказала вона.

«Я б сказав, що це сприймається як тривожний і агресивний крок із потенційними ворожими намірами, – зазначив **Дуглас Ловерро**, колишній високопосадовець у сфері космічної політики в НАСА та Міністерстві оборони США. – Але я також вважаю, що більш розсудливі люди бачать у цьому сигнал з боку росіян. Водночас, на мою думку, росіяни дають нам урок щодо нашої поведінки».

«Якщо ця інформація вірна, то відстань у 150 метрів є надзвичайно близьким наближенням і навряд чи може вважатися звичайною оперативною практикою», – зазначив **Брюс МакКлінток**, бригадний генерал ВПС у відставці, який зараз працює дослідником у сфері космічної політики в корпорації RAND. Це «є обґрунтованою проблемою, з точки зору безпеки, але її не слід автоматично розцінювати як атаку чи доказ ворожих намірів».

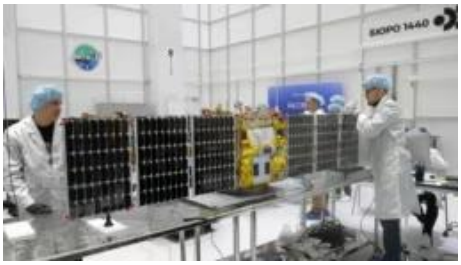

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
Російський аналог Starlink: запуск супутників «Рассвет», заява Путіна загрози та протидія ЗСУ

Минулі траєкторії

Під час космічної гонки в період Холодної війни і Москва, і Вашингтон розміщували зброю на орбіті, проводячи випробування та підриваючи ядерні пристрої, деякі з них завдавали серйозної шкоди супутниковому зв'язку. Ці взаємні підриви стали передумовою укладення Договору про космос 1967 року, який назавжди заборонив розміщення атомної зброї в космосі.

Договір не забороняв ведення протисупутникової війни, а також розробку та розгортання технологій, призначених для виведення з ладу або знищення орбітальних апаратів інших країн. За даними фонду Secure World Foundation, під час Холодної війни країни провели щонайменше 50 протисупутникових випробувань.

У 1980-х роках американські військові проводили випробування ракет, що запускалися з літаків і призначалися для ураження супутників на орбіті. Однак у результаті утворилися хмари осколків, які розліталися по всій планеті з потенційно смертельною швидкістю. Конгрес скасував цю програму.

У 2007 році Китай за допомогою ракети наземного базування знищив застарілий метеорологічний супутник на висоті близько 865 кілометрів. За даними організації «Союз занепокоєних вчених», ця подія «призвела до утворення більшої кількості стійких уламків, ніж будь-яка інша подія в космосі».

Через рік американські збройні сили застосували свою морську систему протиракетної оборони Aegis для знищення недіючого супутника. У цьому випадку знищення супутника відбулося на меншій висоті, і уламки, що розлетілися, пробули на орбіті лише короткий час.

Ракетний есмінець класу «Арлі Берк» USS John Paul Jones (DDG 53) запускає ракету Standard Missile-6 (SM-6) під час бойових випробувальних стрільб системи озброєння Aegis у Тихому океані, 19 червня 2014 року

У 2019 році Індія здивувала світову космічну спільноту, провівши власне випробування системи протисупутникової оборони. Цей об'єкт було знищено на висоті приблизно 282 кілометри над Землею таким чином, що, на думку експертів, це дозволило мінімізувати тривалість існування та розміри хмари космічного сміття на орбіті.

У грудні 2020 року Росія провела випробування ракети, яка знищила недіючий військовий супутник – у результаті чого утворилася хмара уламків, яка згодом створила загрозу для Міжнародної космічної станції.

Американські чиновники заявляють, що, судячи з усього, Росія також провела випробування супутників типу «матрьошка»: об'єктів, призначених для розміщення в собі менших супутників, які потім запускаються вже на орбіті.

У квітні цього року Росія запустила шість супутників з північного космодрому «Плесецьк» на низьку навколоземну орбіту.

Через місяць, за даними Центру стратегічних і міжнародних досліджень, розташованого у Вашингтоні, п'ять із них здійснили маневри, які дали їм можливість перехопити інший об'єкт: невійськовий комерційний супутник, що експлуатується фінською компанією ICEYE, яка надає «космічну розвідінформацію Україні».

Цей супутник, який отримав назву **ICEYE-X36**, оснащений радаром із синтезованою апертурою – технологією, що забезпечує отримання більш детальних знімків поверхні Землі та може використовуватися як вдень, так і вночі, навіть за хмарної погоди. У заяві, опублікованій у травні, **Космічні сили США** зазначили, що російські супутники розташовувалися поблизу «західного комерційного радіолокаційного супутника, який Україна використовує для збору розвідувальних даних за допомогою знімків», але не назвали його.

Компанія ICEYE, що базується в Еспоо (Фінляндія), не відповіла одразу на електронні листи від Радіо Свобода.

Наприкінці минулого тижня, за даними сервісів відстеження супутників, один із російських військових супутників, «Космос-2612», почав наближатися до ICEYE-X36.

Потім, протягом вихідних, «Космос-2612» наблизився ще більше.

Дуже близько.

Генерал-майор **Міхаель Траут**, керівник космічного командування Німеччини, заявив, що російський космічний апарат «переслідує» супутник ICEYE.

«Цілком обґрунтовано вважати неоголошене наближення тривожним і таким, що може призвести до ескалації, – сказав МакКлінток. – Але сама лише близькість не свідчить про ворожі наміри чи неминучий напад».

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
Космічні війни. Чи здатна Росія застосувати ядерну зброю у космосі

«Це провокація»

Минулого місяця Сполучені Штати викликали сенсацію своїм несподіваним оголошенням: Вашингтон насправді розгорнув у космосі справжню зброю – «орбітальні засоби космічного контролю, здатні захищати Об'єднані сили від ворожих дій супротивника», – заявив міністр ВПС США на конференції.

Для тих, хто вже давно стежить за подіями у космосі, це оголошення лише публічно підтвердило те, що вже деякий час було очевидним.

«Сполучені Штати не перетворили космос на поле бою раптово, лише визнавши, що володіють такими можливостями, – написала **Меллорі Стюарт**, колишня високопосадовиця у сфері контролю над озброєннями в Державному департаменті США. – Гонка озброєнь у космосі триває вже багато років».

Залежно від того, що станеться далі з «Космосом-2612» – якщо з цим супутником, що експлуатується Фінляндією, дійсно щось трапиться – можуть з'явитися підстави для подання офіційної скарги відповідно до Договору про космос.

Однак це призвело б лише до проведення консультацій з Росією, зазначив **Скотт Пейс**, директор Інституту космічної політики при Університеті Джорджа Вашингтона.

«Фінляндія повинна буде ухвалити рішення щодо будь-яких подальших заходів, як-от [відповідь] або відплата, – сказав він. – Такі дії можуть обмежуватися космічною сферою, а можуть і не обмежуватися нею».

«Це не є порушенням Договору про космос, якщо тільки не стверджувати, що Росія в цьому випадку не діє з «належним урахуванням, – сказала Семсон. – Однак поняття «належного врахування» ніколи не було визначене, і жодна країна ніколи не звинувачувала іншу країну в тому, що та не діє саме таким чином».

«Безумовно, це провокація, – сказав Ловерро. – Але я вважаю це типовим прикладом того, що Росія робить постійно: вони поступово наближаються до меж, щоб перевірити «червоні лінії» супротивника та його рішучість. Вони багато чого дізнаються з нашої реакції».

«Чи знищать вони супутник кінетичним способом? Можливо. Це, звісно, означало б порушення договору, – сказав він. – І, звісно, вторгнення в Україну порушило десятки договорів».

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Російський конкурент Starlink стикається з проблемами на орбіті та загрозами на землі

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Росія збільшила атаки реактивними дронами у понад 5 разів. Нові загрози – MESH, «Рассвет» та «Ариадна»

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Російський «Рассвет» уже на орбіті. А де європейський аналог Starlink?

Майк Екел

Старший кореспондент Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода. Пишу, зокрема, про політичні та економічні події в Україні, Росії, а також про кіберзлочинність та шпигунство. Із перших вуст розповідав про війни в Чечні та Грузії, ситуацію з заручниками в Беслані 2004 року, а також про анексію Криму в 2014 році та початок війни на Донбасі.

Україна | Світ | Політика | Суспільство | Вибір редакції: світ

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.